

Lezing door Johannes Linthorst Homan "De Landbouw van Benelux en de Westeuropese landbouw" (Rotterdam, 13 april 1951))"

Source: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis, Amsterdam. Sicco L. Mansholt (1945-1995). Milieu. Teksten van lezingen van J. Linthorst Homan, 528.

Copyright: Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis / International Institute of Social History

Note: This document has undergone optical character recognition (OCR), so that full text search and copy/paste operations can be carried out. However, the result of the OCR process may vary depending on the quality of the original document.

URL:
http://www.cvce.eu/obj/lezing_door_johannes_linthorst_homan_de_landbouw_van_benelux_en_de_westeuropese_landbouw_rotterdam_13_april_1951-nl-a4f5c11e-5d90-4f31-8e41-6bb5e4e73686.html

Last updated: 14/03/2017

V-e Economisch Benelux Congres
AGRARISCHE SECTIE.

"De Landbouw van Benelux en de Westeuropese landbouw".

Dr. J. Linthorst Homan.

- 1.- De prae-adviezen van mijn geachte mede-inleider, Mr. Piette, en van mij, en de daarop berustende stellingen, liggen voldoende dicht bijeen voor een nuttige discussie, en toch niet dicht genoeg bijeen om de boutade van Paul Valéry te realiseren: "Les hommes ne sont jamais d'accord que par erreur, et tout entente est le résultat d'un malentendu".
- 2.- Onze punten van overeenstemming zijn een tweetal: de Economische Unie tussen de Drie Landen is geen hinderpaal voor Westeuropese integratie; en de integratie is geen doel op zichzelf, doch een middel voor hogere welvaart, door verhoging van productie en consumptie, verbetering van de levensstandaard, verzekering van betere taakverdeling bij de productie, waaruit verlaging van de productiekosten moet voortvloeien.
Bijzonder verheugend is de nadruk, welke de Heer Piette legt op de gezamenlijke export-taak van onze Economische Unie, op haar taak tot uitzetting van de productie, op haar wezen als "union d'expansion et non pas une union complémentaire", modern gezegd op haar deel in "an expanding economy". Trouwens, deze visie komt ook meer en meer in het veld der Europese samenwerking naar voren. Zij is wel zeer gelukkig geformuleerd in de bekende Aanbeveling van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking te Parijs, dd. 10 Maart 1951, No. A(51)25, betreffende de noodzaak van verhoogde productie in de huidige bijzondere tijdsomstandigheden, waar, nadat in par. 15 de psychologische factoren zijn besproken, in par. 16 nadruk wordt gelegd op de Europese samenhang ook bij dit vraagstuk en aandacht wordt gevraagd voor de positie der reeds nu of in de toekomst exporterende landen, waarvan dan speciaal wordt gezegd: "Dit kan gebeuren op verschillende manieren: contracten, verplichting van de invoerende landen een zekere voorrang aan Europese producenten te geven, schepping van regionale verkoopsorganisaties, voortgezette liberalisatie van de handel in voedingsmiddelen, centrale strategische voorraden etc. De toepassing van deze methodes zou ertoe kunnen leiden, dat men de opvoering van de productie ("l'expansion agricole") als een Europese taak ziet, en niet alleen als een nationale".
Het is niet geheel duidelijk, wat de Heer Piette bedoelt waar hij zegt dat de totstandkoming van Benelux voor een deel afhankelijk is van de toestand op omliggende markten. Zeker, dat is van wezenlijk belang, maar is het voorwaarde voor Benelux? Dat heb ik in de landbouwsector nooit horen stellen en het ligt ook buiten ons onderwerp, meen ik.
- 3.- Het verschil in de beide prae-adviezen en in de stellingen ligt ten eerste in een zevental vragen van de Heer Piette, waarin hij op zijn minst twijfelt over het directe nut van integratie, althans van snelle integratie, en in zijn vertrouwen in de "pool" voor een product of groepen van producten; terwijl mijn prae-advies op integratie berust en tegen de "pool" waarschuwt.

4.- Willen wij voorkomen, dat wij woorden gebruiken, welke niet dezelfde zin hebben en dus leiden tot overeenstemming "par erreur", dan moeten wij nagaan, hoe de gang van zaken in de Europese samenwerking is geweest.

Wij zullen dan constateren, dat men van twee geheel uiteenliggende gedachten naar het midden is gaan werken en dat nu in dat midden onduidelijkheid bestaat.

A.- De integrale federale actie.

Reeds jaren -ja, in zekere zin reeds eeuwen - bestaat de idee der federering van Europa, wat geleidelijk moest worden teruggebracht tot West-Europa.

Deze gedachte vond haar economische uitwerking op het Congres van de Europese Beweging in Westminster in 1949, en haar sociale uitwerking op het Congres der Europese Beweging in Rome in 1950.

Dit federalisme is onverenigbaar met:

- a.- de gedachte van een totaal ééngeworden West-Europa op non-federale basis (unionisme);
- b.- de gedachte der onaantastbare nationale souvereiniteit (nationalisme).

In de debatten in de Raad van Europa te Straatsburg hebben de federalisten zich duidelijk uitgesproken.

B.- De intergouvernementele samenwerking.

Sinds het bestaan van de O.E.E.C. kennen wij het begrip van de "joint action" van soevereine Regeringen. Hier geldt dus steeds het beginsel der unanimité, dat is: het recht van veto.

C.- Het midden.

Zowel uit Parijs als uit Straatsburg werkte men nu noodgedwongen naar het midden:

- a.- In Parijs zag men in, dat vrijmaking van het intra-Europese handelsverkeer op zichzelf geen Europese verbetering brengt, daar het bij ontbreken van Europese politiek onzekerheden schept; men zag in, dat er méér moet plaatsvinden dan het verlagen van sommige handelsbeperkingen; men koos voor die positieve gedachten het woord integratie en de plannen Stikker (werk per sector), Pella (preferentiele zone) en Petsche (Europese bank) werkten dat uit; een en ander is nog in studie bij de O.E.E.C.
- b.- In Straatsburg konden de federalisten en de voorstanders van "joint action" -de functionalisten- een breuk slechts voorkomen, doordat zij in 1950 besloten, per sector de mogelijkheid van een "Europese Autoriteit" te bestuderen, hetgeen dan ook voor de landbouw sindsdien heeft plaatsgevonden.

D.- De Landbouw.

Men heeft nu inzake de landbouw de volgende concrete plannen:

- a.- het plan-Mansholt, dat de agrarische uitwerking van het plan-Stikker voor integratie per sector is; het berust op vier grote lijnen: de Europese Autoriteit, een intra-Europese (voorlopig dus inter-nationale) verhandelingsprijs, een fonds, en een gecoördineerd douane-regiem;

- b.- het in de commissie te Straatsburg als meerderheidsvoorstel aanvaarde plan-Charpentier, dat de agrarische sector in de Europese economie volkomen regelt, onder een Europese Autoriteit;
- c.- het plan-Eccles, aanvaard als minderheidsnota in de commissie te Straatsburg, dat wel een Europese Autoriteit aanvaardt, doch deze slechts adviesrecht bij de Regeringen geeft en dat ook verder de nationale souvereiniteit ongerept laat;
- d.- het plan-Pflimlin, dat een marktregeling wil voor voorlopig: tarwe, suiker, melk en zuivel, en wijn.

5.- Nu is het de vraag, wat wij integratie mogen noemen en wat niet. Ik acht integratie een structureel ineenvloeien; een worden-tot-geheel, of, gelijk Prof. Korteweg in zijn prae-advies voor heden zo duidelijk zegt: "de eenwording van het economisch bestel binnen een bepaald geografisch gebied". Daarbij spreekt Prof. Korteweg later uitdrukkelijk van "verschuivingen" binnen dat economisch bestel.

Persoonlijk zou ik de uitdrukking integratie het liefst gereserveerd hebben gezien voor die gevallen waarin ook inderdaad een nieuw bestel binnen een bepaald gebied groeit, dus waar twee of meer economieën ineenvloeien. Dan geldt het dus zeer bepaald voor een Economische Unie en voor een Europese Federatie.

Het is echter gewoonte geworden, het woord integratie ook voor het middenveld te gebruiken; men bezigt reeds de uitdrukking "functionele integratie". Ik acht dat eigenlijk niet juist, doch deze gewoonte is ingeburgerd en wij hebben haar te aanvaarden. Dan zijn dus b.v. de plannen Mansholt en -Charpentier ook reeds nu integratie-plannen, ofschoon het m.i. juister ware geweest pas van integratie te spreken nadat de landbouw met de rest in nieuw-Europa zou zijn ineengevloeid.

Het plan-Eccles is zeer beslist geen integratie-plan.

De vraag is nu of het plan-Pflimlin integratie-plan dan wel "pool" is. Men gebruikt in Frankrijk het ene woord door het andere, wat de zaak bemoeilijkt. Het karakter van een "pool" is toch steeds geweest: commercieel, marktbeheersend. Het karakter van integratiewerk is, dat het structureel is, en, zo komt het mij voor, het geheel van een geografisch gebied moet omvatten.

Enfin, wij zullen er hier vandaag wel niet uitkomen, wanneer wij hier niet een regeling voor onze discussie treffen. Ik stel dan dus voorop, dat ik de plannen-Mansholt en -Charpentier integratie-plannen noem, doch een plan voor een paar producten vooral ter regeling van de markt, liever "pool" noem.

6.- Voordat ik nu de zeven vragen van de Heer Piette ga beantwoorden, moge ik verklaren dat ik die zal beantwoorden uit mijn eigen -federalistische- visie op een volkomen geïntegreerd Europa, waaromtrent ik reeds elders verantwoording heb afgelegd. ')

Ik zie dan de landbouw in een structureel gesaneerd Europa als een sterke bedrijfstak binnen een door een Europees douane-regiem omgeven gebied, waarbinnen vrij verkeer van personen, kapitaal en goederen heerst, door welk vrije verkeer in onderlinge concurrentie die specialisatie is gevonden, welke het uiterste haalt uit de capaciteiten van grond, ligging, klimaat, ervaring.

') Zie mijn (2e) Rapport aan de Europese Beweging, over Europese Landbouwpolitiek, Kon. Uitgeverij van Gorcum, Assen, Januari 1951.

De productie, ingesteld op gezonde specialisatie, zal met meer vertrouwen dan nu kunnen plaatsvinden, daar West-Europa als geheel met zijn thans reeds 275 miljoen consumenten open zal liggen en export van een eventueel teveel aan veredelingsproducten -waarvan nu nog geen sprake is- zal kunnen plaatsvinden tegen invoer van de granen, aan welke ook dan nog voorlopig enig tekort zal bestaan.

Slechts op deze wijze zal West-Europa; dat zijn plaats in de wereld goeddeels verloren heeft, zich een nieuwe plaats veroveren. De huidige situatie is juist ook agrarisch een luxe, welke wij ons niet meer kunnen veroorloven: er moet worden gesaneerd.

Dit einddoel -dat veel tijd en investering zal kosten- moet reeds nu duidelijk worden gesteld, opdat de steeds gevraagde "overgangstijd" ook worde wat hij moet zijn: niet een steeds herhaald uitstel, maar een overgang naar iets beters. Er zullen velen uit de veel te dicht bezette landbouw moeten vertrekken, ook waar wij het gezinsbedrijf willen handhaven, en dat is bijna overal.

Blijven wij in de agrarische sector steeds afwachten -wat helaas in vele landen het geval is- dan staan wij straks, wanneer West-Europa geleidelijk of met schokken voor een nieuwe realiteit staat, schuldig tegenover de dan levende agrarische jeugd.

Kortom: de landbouw moet zélf de leiding nemen met een modern plan. Ik denk aan het plan-Mansholt of -Charpentier.

En nu de zeven vragen van de Heer Piette.

vraag no. 1.

Zou het vrije verkeer van agrarische goederen niet grote stukken marginaal areaal, welke nu door een of andere vorm van protectie productief zijn, doen uitvallen?

antwoord:

De vraag van marginale bedrijven is steeds moeilijk, temeer waar dat begrip veelsoortig is: er is een marginale grondsoort, er is een marginale ligging, er is een marginaal klimaat, er is marginale grootte, er is marginale verzorging.

De vraag is dus een politieke vraag: men kan haar op zeer uiteenlopende wijze opvatten en beantwoorden. Zij hangt in hoge mate van de demografische vraag af. In sommige streken van Europa is de agrarische bevolking nog veel en veel te dicht voor efficiënt werk. Wij willen allen, meen ik, het Westeuropese gezinsbedrijf als element van onze structuur behouden, doch ook binnen die grenzen zijn er nog teveel mensen in de Westeuropese landbouw. Men kan daarbij nu uitgaan van de instandhouding van het thans gebruikte areaal -wat bijna ieder in Parijs en Straatsburg doet- of van de verwachting, dat bij een gunstige industrialisatie van West-Europa en open migratie hier en daar inderdaad een stuk marginale grond uitvalt. Ik zou het uitvallen van enkele stukken marginale grond, thans kunstmatig in bedrijf gehouden, niet verkeerd achten.

vraag no. 2.

Zou de totale Westeuropese productie door integratie stijgen?

antwoord:

Het niet-marginale areaal in Europa is zó groot, dat zelfs bij een uitvallen van marginale stukken, de productiviteit en productie bij goede specialisatie en rationalisatie enkele tientallen procenten

kan stijgen. Rapporten hebben dat aangetoond. Element hiervoor is uiteraard: duidelijke agrarische politiek op lange termijn, niet het onzekere verlammeende gevoel van de laatste jaren!

vraag no. 3.

Wat zullen de sociale gevolgen zijn?

antwoord:

Ten aanzien van het kleine gezinsbedrijf zullen niet alle kinderen in het bedrijf kunnen blijven, doch voor de blijvende is bij rationalisering van het bedrijf een veel beter bestaan te vinden dan nu; zie de recente Nederlandse rapporten. 2)

Ten aanzien van de geschoolde landarbeider zal de toekomst beter worden dan hij op het minder moderne bedrijf thans is.

Hier en daar zal dus vertrek uit de landbouw moeten plaatsvinden, doch dat zal ook bij niet-integratie moeten plaatsvinden, daar wij zonder integratie grotere schokken zullen meemaken dan de overgangs-schokken bij integratie: de overbezette landbouw is niet te handhaven.

Sociaal vergete men ook niet, dat thans de consument in sommige landen onnodig hoge prijzen betaalt om ouderwetse landbouw kunstmatig in stand te houden. Ook voor de consument is integratie een sociaal voordeel.

vraag no. 4.

Zou de kunstmatige tussenkomst in sommige landen geen afbreuk doen aan de natuurlijke specialisatie?

antwoord:

Inderdaad, en die moet bij integratie dan ook verdwijnen, gelijk bij integratie elke kunstmatige protectie van het ene deel van West-Europa tegenover het andere verdwijnen moet.

De passages in het prae-advies van de Heer Piette over de huidige Nederlandse politiek acht ik hier niet aan de orde: ik heb evenmin iets gezegd over de bijzonder hoge levenskosten in België, welke evenzeer boven het gemiddelde Europese niveau liggen als Nederland er onder ligt. Er is al in den treuren opgemerkt, dat de verschillen in kostprijzen slechts ten dele daaraan liggen, maar vooral ook aan het niveau van techniek en efficiency, dus aan opbrengst per eenheid.

vraag no. 5.

Zou al te snelle integratie niet tot mislukking leiden?

antwoord:

Ja, inderdaad. Daarom is het zaak, welbewust en doelbewust op weg te gaan en niet de mensen door een onbepaalde "overgangstijd" in de waan te laten, dat er niet veel zal veranderen, doch hen door een lange maar concrete overgangstijd en door een duidelijk beeld van de economische politiek een stevige leiding te geven.

In de landbouw mag inderdaad niets abrupt geschieden: alles kost veel tijd, veel scholing, veel voorbereiding en uitvoering, veel investering. Niemand kan daarin iets forceren, gelukkig. Maar dat is

- 2) O.A. het goede werk "Het kleine-boeren vraagstuk op de zandgronden", van het Landbouw-Economisch Instituut, Den Haag.

juist de moeilijke positie waarin de landbouw zichzelf plaatst, wanneer hij aldoor om uitstel vraagt: dan komt hij uiteindelijk te plotse-
ling voor het feit te staan, dat hij bij goede voorbereiding jaren te-
voren had kunnen zien aankomen.

Ik heb onlangs ergens in een rapport gelezen, dat de ideale over-
gangstijd die is, in welke men niet kan zien, dat er iets verandert!
Welnu, dat is juist de mentaliteit tegen welke ik wil waarschuwen.

vraag no. 6.

Is het niet beter de weg te kiezen van regionale oplossingen per
product of groep van producten?

antwoord:

Alleen, wanneer men absoluut wanhoopt aan elke andere oplossing.

Immers, een regeling per product, en dan nog wel regionaal, be-
vriest de productie in het betrokken gebied, heeft althans de neiging,
uit te gaan van de hoogste en minst efficiënte kostprijzen. De studies,
te Parijs verricht over diverse producten, zowel door de I.F.A.P. in
1950 als door de O.E.E.C. in 1950-1951 -voor hetgeen van dit laatste
bekend is- tenderen naar oplossingen, welke vooral commercieel van be-
lang zijn, terwijl het in wezen gaat om een sterke in zichzelf gezon-
de structuur van West-Europa, en niet om tijdelijke vragen omtrent
bepaalde producten.

vraag no. 7.

Is het wel waar, dat de producten welke buiten een "pool" blijven,
daaronder lijden? Wanneer er een "pool" is voor een paar belangrijke
producten, dan zullen velen zich daaraan wijden en dan zal daardoor de
mogelijkheid voor anderen, om andere producten dan de "gepoolde" te
produceren, groter worden.

antwoord:

Mijn bezwaar ten de "pool" gold inderdaad mede het gevaar, dat
niet in een "pool" veilig-gestelde producten gevaar zouden lopen. Ik
bedoel dit zo: hoe meer men in en buiten de landbouw "poolt", hoe min-
der er overblijft voor vrij verkeer in West-Europa; later geheel vrij
verkeer, thans verkeer, dat is geliberaliseerd en daardoor is gemulti-
lateraliseerd, of dat nog in bilaterale kanalen is gevat. Door die be-
perking worden de uitwisselings-mogelijkheden voor die producten dus
steeds geringer, vooral in landen, welke ook voor verschillende "ge-
poolde" producten reeds exportland zijn. De in vraag no. 7 gegeven
troost lijkt mij uiterst gering.

- 7.- Er is dus, zo vrees ik, vooral na de afwikkeling van deze zeven
sluiers, wel een groot verschil gebleken tussen de opvattingen der
beide rapporteurs. Zeer hoop ik, dat wij daarover elders nog eens
dieper zullen praten: ik ben er elke dag toe bereid. Doch ons eigen-
lijke onderwerp is hier niet "Wat is of móet zijn de Westeuropese
politiek?", doch "In hoeverre moeten wij bij Benelux ons openhouden
voor komende Westeuropese politiek?", wat een andere vraagstelling is.

8. Over de conclusies van de Heer Piette het volgende:

- 1.- De eerste stelling stelt terecht de Europese integratie boven de
Economische Unie der Drie Landen, doch zij gebruikt het woord
"est conditionnée par": dat is historisch noch economisch noch

politiek het juiste woord.

- 2.- Dat integratie geen doel maar middel is, is juist; dat zij dus moet worden gerechtvaardigd door hare resultaten, is ook juist, wanneer men maar niet eist dat zij in elk onderdeel remuneratief moet zijn: dat zou teveel gevraagd zijn.
- 3.- Over de "pool" blijft ons verschil in inzicht bestaan.
- 4.- Dat de Europese integratie een evolutie moet zijn, en niet een revolutie, is inderdaad waar; conditie daarvoor is echter, dat de evolutie welbewust en snel verloopt.

9.- De taak van de rapporteur van onze sectie lijkt mij niet erg gemakkelijk. Ik hoop het goede vergadergebruik niet te schenden, wanneer ik voorstel, dat in de resoluties van onze sectie iets voorkomt in deze geest:

- 1.- De landbouw in de Drie Landen, zijn juiste vormen en plaats in de Economische Unie vindende, moet daarbij indachtig blijven aan zijn taak in het geheel van West-Europa.
- 2.- Dit brengt mede, dat hij noch in de Economische Unie, noch met derden regelingen moet aangaan, welke een hinderpaal voor efficiënte specialisatie in West-Europa zouden kunnen zijn.
- 3.- De O.E.E.C. heeft in zijn aanbeveling van 10 Maart 1950 aangaande de noodzaak van de opvoering van de productie van voedingsstoffen voor mens en dier in West-Europa deze taak terecht niet alleen als een nationale, doch ook als een Europese gesteld.
